

Magdalena Chojecka

e-mail: 186260@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0009-0004-8919-9497

Daniela Dachowska

e-mail: 185420@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0009-0007-3395-7414

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

NEET na współczesnym rynku pracy w Unii Europejskiej

DOI: 10.15611/2023.69.5.04

JEL Classification: I240

Streszczenie: Artykuł poświęcono zjawisku młodzieży NEET. Celem pracy jest przybliżenie fenomenu grupy młodzieży określanej mianem NEET, czyli osób w przedziale wiekowym 15-29 lat, które nie podejmują nauki, nie kształcą się oraz nie pracują. Do identyfikacji oraz szacowania liczby osób należących do tego grona wykorzystuje się metody statystyczne polegające głównie na ankietach i opracowaniu na ich podstawie danych statystycznych, które autorki artykułu analizowały, zauważając dynamikę zjawiska na przestrzeni lat 2011-2021. Widoczna jest tendencja spadkowa zjawiska z poziomu 15 do 13% średniej wysokości w krajach Unii Europejskiej. Prognozuje się również zmniejszenie tego wskaźnika do 9% średniej europejskiej do 2030 roku, aby zminimalizować negatywne skutki występowania grupy biernej zawodowo oraz edukacyjnie młodzieży wchodzącej w dorosłość.

Słowa kluczowe: NEET, młodzież niepracująca, bierni zawodowo, Unia Europejska

1. Wstęp

Bezrobocie stanowi bardzo poważny problem w dzisiejszych czasach, a zwłaszcza wśród osób młodych, które coraz częściej nie podejmują pracy zawodowej, nie kształcą się ani nie szkolą. Takie zjawisko występuje we wszystkich krajach Unii Europejskiej; Polska również się z nim zmaga. Bezrobocie młodych osób to jeden z największych dylematów makroekonomicznych w gospodarce, a dotyczy on średnio 16% młodzieży w Unii Europejskiej. Grupa osób NEET niesie potencjalnie większe zagrożenie dla gospodarki niż bezrobocie, ponieważ do grupy tej należą ludzie w wieku 15-29 lat, a zatem osoby, które będą w przyszłości pracować na rozwój gospodarczy państwa, z których podatków będzie tworzony budżet państwa oraz które będą stanowić źródło finansowania świadczeń socjalnych i emerytalnych dla osób wieku poprodukcyjnym. W porównaniu z osobami starszymi młodzi ludzie mają większe problemy z wejściem na rynek pracy. Wiąże się to z brakiem kwalifikacji oraz doświadczenia. Młode osoby charakteryzują się niższą aktywnością zawodową – 52%, w grupie wiekowej 15-29 lat, a dla grupy wiekowej 15-64 lata jest to już 73% (Departament Rynku Pracy, 2016, s. 65).

Warto zadać sobie pytanie, czy z roku na rok coraz więcej młodych ludzi jest biernych zawodowo oraz nie kontynuuje nauki? Celem pracy jest analiza grupy młodzieży, która jest bierna zawodowo i nie kontynuuje nauki w przestrzeni Unii Europejskiej. Okres badania obejmuje lata 2011-2021.

2. Definicja zjawiska NEET

Generacja NEET określana jest jako pokolenie „trzy razy nic” – czyli osoby młode niepracujące, niekształcące się i nieszkolące się (*not in education, employment, or training*). Osoby należące do generacji NEET są kimś więcej niż tylko „młodymi bezrobotnymi”, są to również absolwenci bierni zawodowo (niezatrudnieni i nieposzukujący zatrudnienia), osoby, które wcześniej ukończyły edukację i nie weszły na rynek pracy (Kurzawa, 2018, s. 151).

„10 kwietnia 2010 r. Komitet ds. Zatrudnienia UE (EMCO – Employment Committee) ustalił definicję NEET, bazując na definicji zatrudnienia Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP). Zgodnie z tą definicją kategoria NEET obejmuje następujące osoby (...):

- bezrobotne, nieuczestniczące w jakichkolwiek formach nauki i szkoleń,
- bierne zawodowo, nieuczestniczące w jakichkolwiek formach nauki i szkoleń.

Dodatkowego wyjaśnienia wymaga status osób będących w trakcie nauki lub szkolenia. Zgodnie z założeniami Eurostatu, uwzględniającymi definicje MOP, daną osobę uznaje się za uczestniczącą w systemie nauki lub szkolenia, gdy:

- jest w trakcie praktyki,
- jest uczestnikiem rządowego programu zatrudnienia lub programu szkoleń,
- pracuje lub studiuje w celu zdobycia kwalifikacji,
- była uczestnikiem systemu edukacji lub szkoleń zawodowych w ciągu czterech ostatnich tygodni poprzedzających badanie statystyczne,
- jest zapisana na kurs kształcenia i wciąż czeka na moment rozpoczęcia lub ponowne podjęcie kursu” (Balcerowicz-Szkutnik i Wąsowicz, 2016, s. 9).

2.1. Różnice definicyjne pomiędzy młodzieżą NEET a młodymi bezrobotnymi

Nie każdy NEET jest młodym bezrobotnym i nie każdy młody bezrobotny jest NEET; są to grupy podobne, ale nie równoznaczne ze względu na różnice definicyjne. Do grupy NEET nie zaliczymy np. osób z niepełnosprawnościami, a do bezrobotnych już tak. Natomiast absolwenci szkół średnich niepodjęjący studiów ani pracy i niezarejestrowani w urzędzie pracy należą do społeczności NEET natomiast nie są bezrobotnymi. Podobnie sprawa wygląda w przypadku samotnych matek, opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz osób na tzw. *gap year* (przerwa między ważnymi okresami w życiu trwająca zazwyczaj około roku), którzy stanowią grupę młodzieży NEET; natomiast zarejestrowani studenci zaoczní, osoby pracujące na czarno, ale zarejestrowane w urzędzie pracy są w znaczeniu prawa bezrobotnymi.

Oczywiście, występuje też odsetek osób, które należą jednocześnie do grona NEET oraz do bezrobotnych – to m.in. absolwenci studiów aktywnie szukający pracy, osoby młode, czekające na wymarzoną pracę oraz osoby niepodjemujące darmowych praktyk, liczące na płatne zatrudnienie. Jak widać, zakwalifikowanie młodych niepracujących, nieuczących się i niekształcących się jest problematyczne, ponieważ wymaga spełnienia określonych wymagań.

Przyczyny istnienia grupy NEET mogą być różne, np. mogą być związane bezpośrednio z etapami edukacji. Należą do nich nierówne szanse (ekonomiczne, środowiskowe, zdrowotne) w dostępie do nauki niosące za sobą niższe wykształcenie i kwalifikacje, więc trudniejszą sytuację na rynku pracy. Następnymi czynnikami mającymi ogromny wpływ na liczebność społeczności NEET są zniechęcenie, wypalenie oraz kryzysy związane z chęcią do dalszej nauki. Świadczą o nich np. kończenie edukacji na wcześniejszych jej etapach, wagarowanie lub wyniki poniżej poziomu możliwości uczniów.

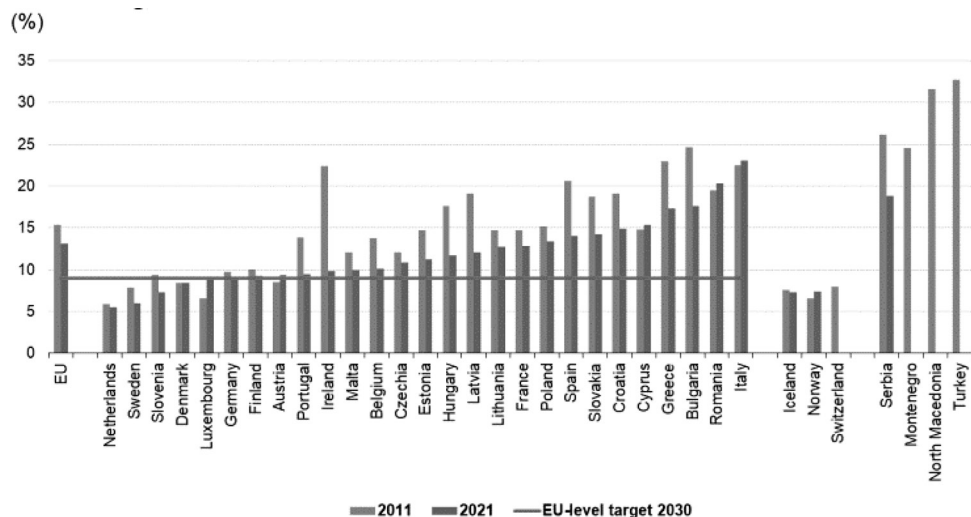
Czynnikami działającymi na niekorzyść młodzieży, która potencjalnie stanie się NEET, są m.in.: niska edukacja, ryzyko imigracji, niepełnosprawności, niskie przychody w domu rodzinnym oraz kultura bierności zawodowej oraz brak samodzielności młodych ludzi.

Zjawisko NEET wywołuje liczne koszty dla społeczeństwa; są nimi nie tylko mniejsze wpływy do budżetów państw spowodowane niepodjęciem pracy przez młodych, którzy odprowadziliby podatki, np. dochodowe, ale także i to, że młodzież to również potencjalni założyciele przedsiębiorstw oraz działacze społeczni. Koszty finansowe nie są zatem jedynym rodzajem ponoszonych kosztów, ponieważ można także wyróżnić koszty społeczne, takie jak alienacja jednostek od społeczeństwa (Serafin-Juszczak, 2014, s. 46-48).

3. Analiza badawcza zjawiska NEET w latach 2011-2021

Analiza badawcza opiera się na danych statystycznych z Eurostatu z lat 2011-2021. Dotyczy zjawiska NEET w Unii Europejskiej oraz jego dynamiki w wyżej wymienionym okresie. Społeczność NEET występuje we wszystkich krajach Unii Europejskiej, choć różni się odsetkiem w strukturze społecznej.

Poziom wskaźnika NEET obliczany jest jako stosunek liczby młodych będących NEET a ogólną liczbą populacji młodzieży. W krajach europejskich kształtuje się na różnych poziomach, co można zauważyć na rysunku 1, i wynosi od 5% w Holandii w 2021 do 23% we Włoszech – to blisko 1 na 4 młodych obywateli – czyli jest wysoki. Średnia europejska oscyluje w granicach 13%, co nie jest tak dużym odsetkiem w skali całego społeczeństwa. Sytuacja Polski nie jest najlepsza, ponieważ wskaźnik NEET wyniósł w 2021 roku 14%. Świadczy to o tym, że dość liczne grono młodych ludzi nie podjęło pracy zawodowej, nie kształci się ani nie uczy, więc nie są społecznie użyteczni, gdyż bierność zawodowa nie generuje przychodów do budżetu państwa z odprowadzanych podatków, a brak nauki i rozwijania się świadczy o braku przyszłych wykwalifikowanych pracowników.

Rys. 1. Młodzi ludzie (w wieku 15-29 lat) niepracujący, niekształcący się ani nieuczący się w krajach Unii Europejskiej w latach 2011 i 2021

Źródło: (Eurostat, 2022).

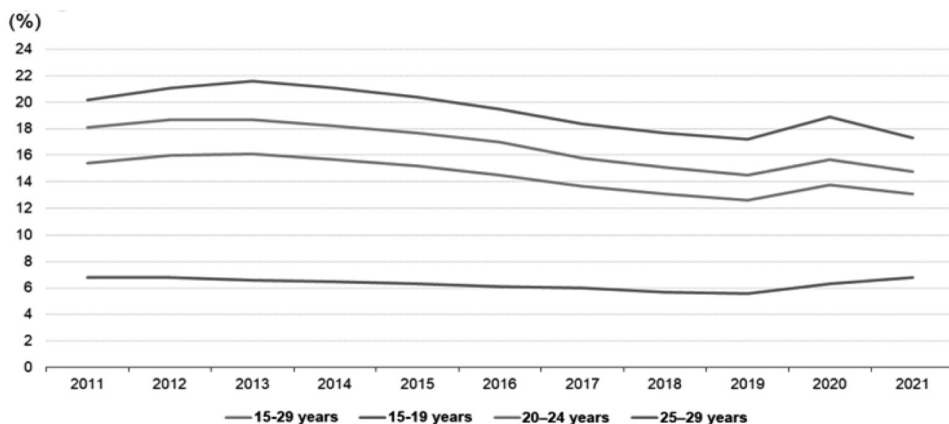
Gdy spojrzymy na wyniki danych, ujrzymy, że różnica między najwyższą a najniższą wartością wskaźnika NEET w 2021 roku – czyli pomiędzy Włochami a Holandią, wynosi blisko 20 punktów procentowych, co oznacza, że 1 na 5 obywateli młodych należy do grupy NEET. Takie różnice mogą wynikać z sytuacji materialnej obywateli wymienionych państw oraz ich kultury pracy.

Na rysunku 1 widoczna jest prognozowana wysokość wskaźnika na 2030 rok, który miałby kształtować się na średnim poziomie 9% dla państw członkowskich UE. Taki poziom wskaźnika nie byłby obciążeniem gospodarczym dla krajów i uwzględniałby osoby należące do społeczności NEET.

Porównując do siebie dane z lat 2011-2021, możemy zauważyć tendencję spadkową w badanym okresie, co pozwala optymistycznie patrzeć w przyszłość młodzieży na rynku pracy. Niezwykle ważne dla gospodarki jest to, aby młodzi ludzie podejmowali pracę zawodową lub kształcili się, ponieważ gwarantuje to wzrost gospodarczy za sprawą wpływów do budżetu państwa (Eurostat, 2022).

Na rysunku 2 przedstawione są zmiany liczebności młodzieży NEET w latach 2011-2021 w różnych grupach wiekowych. Udział młodzieży NEET w ogólnej populacji młodzieży był bardzo wysoki w latach 2011-2013 w wyniku kryzysu finansowego. Największą wartość w badanym przedziale można zauważyć w 2013 roku, w grupie wiekowej 15-29 – wynosiła ona aż około 22%. Od najwyższych notowań odsetek młodzieży NEET zauważalny jest stały spadek do 2019 roku. W roku 2020 wybuchła pandemia COVID-19, która spowodowała wzrost odsetka młodzieży, która nie pracuje, nie kształci się ani się nie szkoli. Wskaźnik NEET jest mocno powiązany z wynikiem

gospodarczym oraz koniunkturą, dlatego gdy nadchodzi kryzys, wskaźnik ten wzrasta, ponieważ pojawiają się problemy w strefie pracy, szkoleń czy ogólnego rozwoju. Kryzys gospodarczy we wszystkich krajach Unii Europejskiej w latach 2001-2010 doprowadził do rekordowych notowań wskaźnika NEET. Rządzący obawiali się, że wielu młodych ludzi należących do grupy NEET pozostanie przez długi okres poza rynkiem pracy, co skutkowałoby obniżeniem rozwoju gospodarczego państw Unii Europejskiej. Młodzież NEET to osoby należące do wieku produkcyjnego, z ich podatków tworzony jest budżet państwa oraz finansowanie na rzecz świadczeń emerytalnych i socjalnych. Dlatego gdy ich liczba wzrasta, stan gospodarki państwa ulega pogorszeniu.

Rys. 2. Młodzi ludzie niepracujący, niekształcący i nieuczący się w czterech grupach wiekowych w Unii Europejskiej w latach 2011-2021

Źródło: (Eurostat, 2022).

Wsokość odsetka młodzieży NEET z roku 2020 do roku następnego autorki zanotowały spadek, co świadczy o polepszeniu sytuacji. Znacząco spadł on we wszystkich grupach wiekowych z wyjątkiem osób w wieku 15-19 lat. W kolejnych grupach wiekowych odsetek wyniósł: 13,1% dla osób w wieku 15-29 lat, 6,8% dla osób wieku 15-19 lat, 14,8% dla osób w wieku 20-24 lata oraz 17,3% dla osób w wieku 25-29 lat. W 2021 roku odsetek osób NEET nadal był wyższy niż przed pandemią, ale ciągle spadał, co może świadczyć o ożywieniu dotyczącym sytuacji młodzieży i aktywizacji w sferze naukowej oraz zawodowej. Zmniejszanie się liczby osób należących do społeczności NEET jest dla gospodarek europejskich dobrym znakiem na przyszłość (rysunek 2).

4. Zakończenie

Udział młodzieży NEET w populacji Unii Europejskiej stanowi zagrożenie. Temu zjawisku towarzyszy problem społeczno-kulturowy, należy zatem zwrócić uwagę na zanikanie u tych osób potrzeby samorealizacji, spełnienia zawodowego czy zapew-

nienia sobie wystarczającego statusu materialnego. Kolejny problem może stanowić ich odseparowanie od społeczeństwa z powodu różnic poglądowych w stosunku do pracy i edukacji oraz odmiennych trybów życia. Grupa młodzieży NEET zmagają się z negatywnymi skutkami przynależności do zbiorowości obciążonej wykluczeniem społecznym z życia osób dorosłych, co może negatywnie wpłynąć na rozwój osób wchodzących w dorosłość. Taki rezultat może się również odbić na ich dalszej ścieżce zawodowej oraz rozwoju kariery, jeśli takie osoby zdecydują się podjąć pracę. Ryzykiem związanym z występowaniem opisywanego zjawiska obciążone są nie tylko osoby należące do tej społeczności. Aktualnie należy do niej średnio 13% społeczeństwa Unii Europejskiej, co w przeliczeniu na systematycznie malejącą liczbę narodzonych dzieci w ostatnich kilkudziesięciu latach przekłada się na liczną grupę młodych ludzi biernych zawodowo i edukacyjnie. Jest to dość groźne zjawisko z punktu widzenia gospodarczo-ekonomicznego, wiąże się bowiem z brakiem wpływów z podatków od wynagrodzeń. Osoby te nie pracują ani nie kształcą się, co w przyszłości nie zapewni wyedukowanego społeczeństwa, tym samym może wpłynąć na rynek pracy i ewentualne braki kadrowe spowodowane niskimi kwalifikacjami. Wszyscy obywatele narażeni są na negatywne skutki opisywanego zjawiska.

Niepokoje społeczne może podsycać brak narzędzi skutecznego przeciwdziałania powstawaniu grupy młodzieży NEET z powodu zróżnicowania tej grupy oraz odmiennych powodów identyfikacji ze społecznością jej członków. W artykule autorki miały za cel przybliżyć specyfikę zjawiska NEET i scharakteryzować osoby należące do tej zbiorowości. Tendencja spadkowa zauważalna na rysunkach 1 i 2 może stanowić zapowiedź poprawy sytuacji młodzieży na rynku pracy oraz w obszarze dalszej nauki podejmowanej przez młodych dorosłych. Prognozowany poziom odsetka NEET w krajach Unii Europejskiej na poziomie 9% w 2030 roku jest szansą na polepszenie się sytuacji życiowej wielu młodych osób. Zmniejszenie się wartości wskaźnika NEET z 13 do 9% jest dużym osiągnięciem i zapowiedzią polepszenia sytuacji, wspomżenia młodych osób w znalezieniu zatrudnienia oraz wpasowaniu się w normy społeczne wynikające z obowiązku pracy dającej utrzymanie lub podjęciu nauki w celu zdobycia wykształcenia, które umożliwi pracę w zawodzie wymagającym wyższych kwalifikacji. W społeczeństwie z tak zakorzenionymi normami bycie osobą NEET może się wiązać z brakiem zrozumienia, a nawet falą uprzedzeń spowodowanych brakiem akceptacji stosunkowo nowego zjawiska i różnic pokoleniowych. Obecna sytuacja na świecie nie sprzyja zmniejszaniu się liczebności grupy młodzieży NEET z powodu problemów wynikających z braków w edukacji przez nauczanie zdalne. Przyczyni się to do problemów w następnym etapie edukacji. W trakcie pandemii wiele miejsc pracy było zamkniętych z powodu restrykcji, więc znalezienie zatrudnienia przez osoby młode może być trudniejsze niż w latach przedpandemicznych.

Zjawisko NEET w krajach Unii Europejskiej jest wywołane różnymi czynnikami. Uwzględniając funkcjonującą definicję, możemy wyodrębnić młodzież, która nie kontynuuje nauki, nie podejmuje pracy oraz nie kształci się w żadnym kierunku. Powody przynależności do tej społeczności są odmienne i mają rozmaite, wymienione

w artykule skutki. Młodzi ludzie stanowią przyszłość każdej gospodarki i wszystkie zjawiska ich dotykające potencjalnie odbiją się na sytuacji zarówno makro-, jak i mikroekonomicznej państwa. Niezależnie od powodów oraz wysokości odsetka NEET, w aktualnej sytuacji z optymizmem możemy patrzeć w przyszłość, mając nadzieję, że prognozowane na czwartą dekadę XXI wieku znaczne zmniejszenie skali badanego zjawiska polepszy sytuację młodych ludzi w społeczeństwie za pośrednictwem rynku pracy i systemu edukacyjnego.

Literatura

- Balcerowicz-Szkutnik, M. i Wąsowicz, J. (2016). *Pokolenie NEETs na rynku pracy – aktualne problemy*. [http://Pokolenie_NEETs_na_ryнку_pracy_aktu%20\(2\)](http://Pokolenie_NEETs_na_ryнку_pracy_aktu%20(2))
- Departament Rynku Pracy. (2016). *Statystyki*. http://ay9_INfeu_pJd62c2fL5Q8nHcgzKdhosk
- Eurofound. (b.d.) *NEETs – Young People Not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe*. <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2012/labour-market-social-policies/neets-young-people-not-in-employment-education-or-training-characteristics-costs-and-policy>
- Eurostat. (2022). *Statystyki dotyczące młodych ludzi niepracujących, niekształcących się ani nie szkolących się*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training#Development_of_NEETs_in_the_EU_over_time_for_different_age_groups
- Kurzawa, I. (b.d.) *Generacja NETT w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej*. http://Kurzawa_I_Generacja_Neet_w_Polsce_i_Wybranych_Krajach_2018
- Saczyńska-Sokół, B. i Łojko, M. (2016). *Sytuacja młodzieży NEET na rynku*. Ideologia.pl. <https://ideologia.pl/czym-jest-neet-uwarunkowania-i-skutki-spoeczno-ekonomiczne/>
- Serafin-Juszczak, B. (2014). *NEET – nowa kategoria młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

NEETs in the Contemporary Labor Market in the European Union

Abstract: The chapter of the monograph is devoted to the problem of the phenomenon of young people NEET and the problems that this phenomenon brings with its occurrence. The aim of the work is to present the phenomenon of the resulting group of young people referred to as NEETs, i.e. people aged 15-29, who do not take up education and do not work. To identify and estimate the number of people belonging to this group, statistical methods are used, consisting mainly of surveys and the development of statistical data based on them, which the authors of the monograph chapter analyzed, noticing the dynamics of the phenomenon over the years 2011-2021, which results in a downward trend in the apparition from 15 to 13% of the average altitude in the European Union countries. It is also proposed to reduce this rate to 9% of the European average by 2030 in order to minimize the negative effects of economically and educationally inactive young people entering adulthood.

Keywords: NEETs, young people not in employment, inactive, European Union